

Kasvun ja oppimisen lautakunta 28.01.2026 § 5

§ 5

Espoon kaupungin suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman tarkistaminen (pöydälle 10.12.2025)

Valmistelijat / lisätiedot:
Kaski Mirjami
Plosila Riina
Parviainen Ilona
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Perusopetuksen johtaja Nurmi Juha

Kasvun ja oppimisen lautakunta

1
hyväksyy suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman liitteen mukaisesti,

2
oikeuttaa suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön tekemään vähäisiä, teknisluontoisia muutoksia Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmiaan.

Kieliohjelman muutokset otetaan käyttöön ensimmäisen luokan oppilailla 1.8.2026 alkaen. Poikkeuksena aikataulussa on uuden Keran koulun kieliohjelma, joka tulee voimaan kaikilla luokka-asteilla 1.8.2026 alkaen.

Käsittely

Kurri teki Kokon, Lievosen, Hietanen-Tanskasen, Peltoniemen ja Wallsin kannattamana seuraavan palautusehdotuksen:

”Kasvun ja oppimisen lautakunta päättää Keran koulun kieliohjelmasta esityksen mukaan ja palauttaa muilta osin kieliohjelman uudelleenvalmisteluun, huomioiden siinä seuraavat asiat: 1) Aloitetaan valmistelu kieliohjelman ja A1-kielitarjonnan laajentamiseksi sekä eheiden vieraiden kielten oppimispolkujen kehittämiseksi. Muiden suurten kaupunkien, kuten Tampereen ja Oulun käytänteet sekä alueellinen yhdenvertaisuus on selvitettävä perusteellisesti. 2) Kieliohjelman valmistelussa tulee kuulla lapsia, huoltajia ja koulujen johtokuntia. 3) Lautakunta edellyttää, että valmistelussa tulee huomioida lasten yhdenvertaiset mahdollisuudet kielten opiskeluun kaikilla suuralueilla ja varmistaa koulujen tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa kieliohjelmaa. 4) Kieliohjelmaa uudistettaessa tulee suunnitella, miten perheitä ohjeistetaan ja tuetaan kielivalinnoissa siten, että yhä useampi valitsisi vieraita kieliä ja keskeytykset vähenisivät. Esitys uudesta kieliohjelmasta tuodaan hyvissä ajoin lautakunnalle ennen kuin lukuvuoden 2027–2028 kielitarjonnasta kouluissa päätetään.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja Laiho tiedusteli, voidaanko Kurrin tekemä palautusehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti Keran koulun kieliohjelmasta esittelijän päätösehdotuksen mukaisesti. Lautakunta päätti palauttaa muilta osin kieliohjelman uudelleen valmisteluun.

Selostus

Espoossa kielten opiskelussa on kaikkiaan hyvä tilanne verrattuna moniin kuntiin. Kaikissa kouluissa tarjotaan pakollisen A1-kielen lisäksi A2-kieliä. Vain osalla oppilaista puuttuu mahdollisuus valita A2-kieli ja tämä johtuu siitä, että koulussa tarjottava A2-kieli on jo oppilaan valitsema A1-kieli. Kehittämisen myötä haluttiin tarjota kaikille oppilaille mahdollisuus valita A2-kieli jokaisessa koulussa. Tavoitteena kieliohjelman kokonaisvaltaiselle tarkastelulle oli kielten opiskelun lisääminen ja opiskeluun sitoutumisen vahvistaminen. Espoossa oli kiinnitetty huomiota A2-kielten ryhmien toteutumatta jäämiseen ja siihen, että A2-kielivalinta joissain tapauksissa poissulkee tai määrittelee lähiyläkoulun. Oli havaittu, että A-kielten oppimäärien vaihtoja ja A2-kielten opiskelun keskeyttämisistä tapahtui, vaikka Espoossa oli laadittu kasvun ja oppimisen lautakunnan hyväksymät painavaa syytä edellyttävät periaatteet kielten vaihtamiselle ja keskeyttämiselle. Kieliohjelman uudistuksen tueksi haluttiin selvittää tulevien koululaisten ja huoltajien näkemyksiä kiinnostavista opiskeltavista kielistä ja kielen opiskeluun sitoutumista vahvistavista tekijöistä ja kielivalintoihin vaikuttavista syistä. Kieliohjelmaan esitetään muutoksia, jotka on valmisteltu saatujen palautteiden pohjalta.

Taustatietoa

Opetussuunnitelman perusteissa on linjattu, että opetuksen järjestäjän tulee laatia kieliohjelma. Espoon kaupungin suomenkielisen perusopetuksen voimassa oleva kieliohjelma on hyväksytty kasvun ja oppimisen lautakunnassa 30.10.2024 (§ 191).

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu perusopetuksessa vähintään yksi pitkä A-kielen oppimäärä ja yksi keskipitkä B1-kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Lisäksi oppilas voi opiskella valinnaisina kielinä alakoulussa alkavaa pitkää A2-kieltä ja yläkoulussa alkavaa lyhyttä B2-kieltä.

Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmassa määritellään kouluissa tarjottavat pitkät A-kielet. Toisen kotimaisen kielen eli ruotsin opiskelu aloitetaan viimeistään B1-kielenä kuudennella luokalla. Espoon kouluissa tarjotaan myös laajasti kahdeksannella luokalla alkavia valinnaisia B2-oppimäärän mukaisia kieliä sekä lyhyempiä valinnaiskieliä ja jonkin verran kielikerhoja. Lisäksi maahanmuuttotäustaisilla oppilailla on mahdollisuus osallistua oman äidinkielen opetukseen.

Kieliohjelman kokonaisvaltaisen kehittämisen tarpeet, tavoitteet ja yhteiskehittäminen

Kieliohjelman kokonaisvaltaiselle tarkastelulle koettiin tarvetta kouluilta, huoltajilta ja oppilailta saatujen palautteiden vuoksi. Espoossa halutaan kehittää palveluita asiakaslähtöisesti. Opiskeltavien kielten määrää halutaan laajentaa niin, että kaikilla Espoon suomenkielisen

perusopetuksen oppilaille on mahdollisuus koulusta riippumatta opiskella ruotsin ja englannin kielen lisäksi myös muita vieraita kieliä.

Espoon suomenkielisen perusopetuksen koulujen kielitarjontaa on tarkasteltu kokonaisuutena hallinnon ja rehtoreiden yhteistyönä ja koulujen johtokuntia kuullen. Lisäksi on huomioitu Espoon nuorisovaltuuston näkemys kieliohjelmasta. Kielten opiskelun tavoitteista on keskusteltu myös kielten kehittäjäopettajien ja perusopetuksen, lukion sekä ruotsinkielisen opetuksen asiantuntijoiden kanssa.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että oppilaiden A-kielten valinnat ohjaavat saman alakoulun oppilaita eri yläkouluihin. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista, että oppilaat kokevat alakoulussa valitun kielen heikentävän mahdollisuuksia toisen asteen opiskelupaikan saamiseen, mikä on aiheuttanut lisäpainetta opintoihin tai halua vaihtaa A1-kieli toiseen kieleen. Havaittiin myös epäkohtana, että kaikilla oppilailla ei tällä hetkellä ole mahdollisuutta valita A2-kieltä. Lisäksi on tunnistettu, että Espoossa A2-kielivalintoja on käytetty kouluvalinnan välineenä ja tähän haluttiin puuttua. On myös havaittu riski, että A2-englannin opetus ei pienen ryhmäkoon takia toteudu tilanteessa, jossa A1-kielenä muuta kuin englantia opiskelevien määrä on pieni.

Kieliohjelman kehittämisen päätavoitteena on lisätä oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia kielivalinnoissa ja selkeyttää oppilaiden koulupolkua siten, että A2-kielen valinta ei määritä tai poissulje mitään lähikoulua. Kielitarjontaa sekä rikastetaan että optimoidaan siten, että saadaan kielipolut jatkumaan alakouluista lähiyläkouluihin tarkoituksenmukaisesti oppilaiden etu huomioiden. Haluttiin myös lisätä kaikkiin kouluihin jokaiselle oppilaalle mahdollisuus valita A2-kieli. Tarkoitus on madaltaa kynnystä valita useita opiskeltavia kieliä ja varmistaa entistä paremmin A2-kielten ryhmien toteutuminen. Tavoitteena on myös edistää sitoutumista kielivalintoihin ja vähentää kielten opiskelun keskeytyksiä ja vaihtoja. Kehittämistoimilla edistetään välillisesti myös A-kielten ryhmien toteutumista tulevaisuudessa Espoon kaupungin lukiokoulutuksessa.

Kieliohjelman muutos on suunniteltu tulevan voimaan 1.8.2026 aloittavista 1. luokkalaisista. Kieliohjelman kokonaisvaltaisen tarkastelun ja kehittämisen pohjaksi haluttiin osallistaa tulevien koululaisten perheet, joita kieliohjelma tulee koskemaan. Kieliohjelman muutokset eivät tule koskemaan tällä hetkellä koulussa olevia oppilaita ja siksi heiltä ei ole kysytty näkemyksiä. Espoolaisten tulevien koululaisten huoltajille teetettiin kysely yhteistyössä Tamora Oy:n kanssa keväällä 2024 ja selvitettiin tulevien koululaisten ja heidän huoltajiensa näkemyksiä suosituimmista A-kielistä ja kielivalintoihin vaikuttavista tekijöistä. Kyselyyn vastaajia oli kaikkiaan 2385. Suosituin A1-kieli oli selkeästi englanti ja toisena ruotsi, ja suosituimmat A2-kielet olivat toivejärjestyksessä ruotsi, espanja ja saksa. Oheismateriaalina on huoltajakyselyn A1- ja A2 kielten toiveet. Kyselyn vastauksissa oli perusteltu kielten valintoja.

Vastaajat korostivat englannin kielen merkitystä globaalina kommunikaatiokielenä, jota tarvitaan työelämässä, opinnoissa ja matkustamisessa. Englannin kielen nähtiin olevan lähes välttämätön taito, jonka oppiminen varhaisessa vaiheessa auttaa lapsen tulevaisuutta monin tavoin. Ruotsin kieltä kannattavissa avovastauksissa nostettiin esiin muun muassa Suomen kaksikielisyys, Pohjoismaat tärkeimpänä kansainvälisenä viiteryhmänä, ruotsinkieliset sukulaiset ja jatko-opiskelumahdollisuudet ruotsin kielellä sekä positiiviset näkemykset kielikylpyopetuksesta.

Espanjaa arvostettiin vastauksissa sen maailmanlaajuisen laajan käytön vuoksi. Kyselyn vastausten perusteella perheiden kielivalintoihin vaikuttavat myös esimerkiksi se, onko kielivalinnalla vaikutusta koulupaikkaan ja koulumatkan pituuteen. Perheet eivät halua, että kielivalinta määrittelee tulevan yläkoulun. Huoltajien vastauksissa haluttiin tuoda esiin kieliohjelman kehittämiseen liittyen myös suomen kielen oppimisen tärkeys. Korostettiin, että jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus oppia suomea riippumatta taustasta tai kielitaidosta ensimmäiselle luokalle tullessaan. Hyvä suomen kielen opetus on tärkeämpää kuin laaja kielivalikoima, erityisesti maahanmuuttotauksaisille lapsille. Myös perheiden kotikielten opiskelu ja kielen säilyttäminen sekä lasten toiveet nähtiin merkityksellisinä valintaan vaikuttavina tekijöinä.

Kaikille rehtoreille teetettiin kysely kieliohjelmasta elokuussa 2024. Syyskuussa 2024 huoltajakyselyn ja rehtorikyselyn tuloksia ja kieliohjelman kehittämistä käsiteltiin työryhmässä, jossa oli hallinnon edustajia opetuksen kehittämisen palvelualueelta ja hallintopalvelujen palvelualueelta, rehtoreita ja aluepäälliköitä sekä suomenkielisen perusopetuksen johtaja. Kyselyjen tuloksia käsiteltiin myös kaikkien rehtoreiden kanssa kasvun ja oppimisen toimialan aloitusseminaarissa 16.8.2024 sekä esiteltiin kasvun ja oppimisen toimialan johtoryhmälle 24.9.2024 ja kasvun ja oppimisen lautakunnalle 30.10.2024. Opetuksen kehittämisen palvelualueen ja hallintopalvelujen asiantuntijat ja päälliköt, aluepäälliköt sekä suomenkielisen perusopetuksen johtaja selvittivät parhaita mahdollisia keinoja kehittää kieliohjelmaa siten, että se palvelee oppilaiden tarpeita ja kielitarjonta on mahdollisimman tarkoituksenmukainen ja yhdenvertainen. Kehittämistyössä tehtiin myös vertailua muiden kuntien kielitarjontaan ja kielten opetuksen linjauksiin. Maaliskuussa 2025 järjestettiin rehtoreille alueelliset työpajat, joissa tarkasteltiin toteutuneita kielivalintoja ja kieliohjelmaa alueittain ja työstettiin muutosehdotuksia kielitarjontaan yhteisten suuntaviivojen mukaisesti. Yhteisen tapaamisen jälkeen kouluissa käytiin keskusteluja ja täydennettiin muutosehdotuksia.

Koulukohtaisista kieliohjelman muutosehdotuksista pyydettiin lausunnot niiden koulujen johtokunnilta, joiden kieliohjelmiaan esitettiin muutos. Johtokunnille lähetettiin materiaalikokonaisuus kieliohjelman kokonaisvaltaisesta kehittämisestä ja huoltajakyselyn tulokset. Johtokuntien lausunnot ovat oheismateriaalina. Läntisen Leppävaaran alueella Karakallion ja Rastalan koulujen johtokuntien lausunnoissa huomioitiin tulevien koululaisten huoltajille teetetyn kyselyn tulokset, joiden mukaan espanja oli suosittu A2-kieli kuin ranska. Näiden kahden johtokunnan lausunnon johdosta alueen kieliohjelmaa tarkasteltiin uudestaan ja pyydettiin lausunnot myös Jupperin ja Viherlaakson koulujen johtokunnilta. Jupperin koulun oppilailla vuonna 2020 teetetyn kyselyn perusteella mieluisimmat kielivaihtoehdot olivat espanja 47,6 %, saksa 31,5 % ja ranska 18,2 %.

Nuorisovaltuuston edustajan kanssa käytiin keväällä 2024 keskustelua kieliohjelman kehittämistyöstä ja pyydettiin edustajaa mukaan suunnitteluun. Espoon nuorisovaltuusto jätti suomenkieliseen perusopetukseen 20.8.2024 oman aloitteensa peruskoulun kieliohjelman muutostoiveista. Aloitteessa todetaan, että 2010-luvulla harvinaisten pitkien kielten opiskelua ei pidetä arvossa ja A-saksan ja A-ranskan opiskelu on vähentynyt 20 %:sta 6 %:iin. Englannin opiskelu on saavuttanut merkittävän aseman vieraiden kielten opiskelussa ja todettiin että se on tärkein oppia, mutta muitakin A-kieliä olisi tärkeää tulevaisuudessa opiskella. Nuorisovaltuusto esittää, että kaikissa Espoon

kouluissa alkaisi pakollisena A1-kielenä englanti ja myöhemmin esimerkiksi kolmannella luokalla alkaisi yhden vuosikurssin verran pakollinen ja siitä eteenpäin valinnainen kieli. Englannin opiskelemista pidettiin tärkeimpänä, mutta todettiin että olisi hyvä, jos mahdollisimman moni opiskelisi omasta tahdostaan myös jotain toista vierasta kieltä, jotta perusopetuksen päättyessä mahdollisimman moni oppilas osaisi englannin ja ruotsin lisäksi myös jonkin muun vieraan kielen. Aloitteessa on esitetty huoli siitä, että A2-kielten ryhmiä ei muodostu ryhmäkokovaatimuksen vuoksi ja siitä, että oppilaat joutuvat menemään kielten opiskelua varten toiseen kouluun. Aloite on oheismateriaalina.

A-kielten opetus ja arviointi

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa A1- ja A2-kielissä on samat opetuksen ja oppimiset tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit. A1-kielystä annetaan aina numeroarvosana peruskoulun päättöarvioinnissa ja se vaikuttaa toiselle asteelle hakeutumisessa. A2-kielystä saa numeroarvosanan, joka vaikuttaa keskiarvoon toiselle asteelle haettaessa tai huoltaja voi pyytää päättöarviointiin numeroarvioinnin sijaan hyväksyttymerkinnän, jolloin arviointi ei vaikuta toiselle asteelle hakeutumisessa. Poikkeuksena tästä on toinen kotimainen kieli eli ruotsi, josta annetaan aina numeroarvosana. A1-kielten kohdalla perheille on tullut ikävänä yllätyksenä kielen opiskelun vaikutus päättöarvioinnissa erityisesti ranskan ja saksan opiskelun osalta eli pääosin muiden A1-kielten kuin englannin osalta ja tästä johtuen on myös haluttu vaihtaa A1-kielten oppimäärää A2-oppimäärään.

Toisen asteen opinnoissa oppilaan on mahdollista jatkaa pitkänä kielenä opiskelemaansa A-kieltä siitä riippumatta, onko kyseessä ollut A1- vai A2-kieli. Lukiossa ei erotella A-kielen oppimääriä, vaan siellä on vain yksi A-oppimäärä. Espoon suomenkielisessä lukiokoulutuksessa ei ole käytännön tasolla huomattu erityistä eroa A-kielten opiskelijoissa sen perusteella, onko opiskelijalla taustalla peruskoulussa opiskeltu A1- tai A2-kieli.

Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa ensimmäisellä luokalla alkavaksi kaikille yhteiseksi A1-kieleksi tarjotaan nykyisen kieliohjelman mukaan kaikissa kouluissa englannin kieltä. Lisäksi ruotsin kieltä tarjotaan A1-kielenä kolmessa kielikylpykoulussa, joita ovat Päivänkehrän, Soukan ja Westendipuiston koulu sekä ranskan kieltä Tapiolan alueella Aarnivalkean ja Jousenkaaren koulussa ja saksan kieltä Mankkaanpuron koulussa. Suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmassa A1-kielten tarjonnassa on alueellista eroavaisuutta. Kieliohjelma eroaa myös ruotsinkielisen perusopetuksen kieliohjelmasta, jossa kaikille yhteinen A1-kieli on jokaisessa koulussa toinen kotimainen kieli eli suomi.

Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa valinnaisina A2-kielinä tarjotaan englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa ja venäjä. Kielten tarjonta vaihtelee kouluittain. A2-kielenä saksaa on tarjolla 40 alakoulussa, ranskaa 19 alakoulussa, ruotsia 18 alakoulussa, espanjaa 8 alakoulussa, englantia 6 alakoulussa, kiinaa 2 alakoulussa ja venäjää 1 alakoulussa.

A2-kielen opiskelu alkaa kielikylpyopetusta lukuun ottamatta neljännellä luokalla. Lukuvuonna 2023–2024 A2-kieltä opiskeli 49 % vuosiluokkien 4–6 oppilaista ja 29 % vuosiluokkien 7–9 oppilaista.

Espoon suomenkielisissä lukioissa opettavat A-kielet ovat englanti, saksa, ranska, ruotsi, espanja ja venäjä. Nämä ovat myös kielet, joissa ylioppilastutkinnossa järjestetään pitkän oppimäärän kielikokeet.

Ammatillisessa koulutuksessa kaikille yhteisiin aineisiin kuuluu pakollisena vieraana kielenä vain englanti sekä toinen kotimainen kieli ja muita kieliä on mahdollista opiskella valinnaisina kielinä. Perusasteen opinnoissa on tärkeää saada valmiudet toisen asteen opintoihin.

Nuorten Akatemia toteutti valtakunnallisen lasten ja nuorten kuulemisen kielenopetuksesta opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiantona syksyllä 2024 (<https://nuortenakatemia.fi/lasten-ja-nuorten-kielenopetuksen-kuuleminen-2024/>). Kuulemisen perusteella A1-kielen valintaan vaikuttivat eniten huoltaja ja opettaja, ja A2-kielen valintaan vaikutti useimmin oppilas itse. Kielenopettajat ovat havainneet, että oppilaan motivaatio kielen opiskeluun on suurempi silloin, kun oppilas on itse tehnyt valinnan kielen opiskelusta eikä huoltaja. Nuorten akatemian kuulemisen perusteella kielen opiskelua jarruttaa vuosiluokkien 3–6 oppilailla kiinnostuksen puute ja kielen opiskelun kuormittavuus, vuosiluokilla 7–9 jaksamisen haasteet, kielen opiskelun kuormittavuus ja ajan puute. Kuormittavaksi koettiin kielen opiskeluun liittyvä työmäärä, opiskeluun kuluva aika sekä valinnaisten kielen oppituntien ajankohta. Pakollisia kieliä lapset ja nuoret eivät lisäisi, sillä sen pelättiin vaikuttavan kielteisesti työrauhaan oppitunneilla.

Vaikka englanti on läsnä lasten ja nuorten arjessa esimerkiksi sosiaalisen median kautta ja monet kokevat englannin helpoksi kieleksi, kaikki eivät kuitenkaan opi sitä riittävän hyvin. Opettajat ovat huolissaan englannin osaamisen tason eriytymisestä ja siitä, että osa oppilaista jää taidoissaan somesta tuttujen hokemien tasolle ([HS 1.12.2025](#)). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi 9.-luokkalaisten englannin kielen osaamista vuonna 2021. [Tutkimuksen](#) mukaan 29 prosentilla oppilaista osaamistaso oli tyydyttävä tai sitä huonompi. He jäivät alle kouluarvosanan kahdeksan kaikissa osaamisalueissa eli luetun ymmärtämisessä, kirjoittamisessa, puhumisessa ja kuullun ymmärtämisessä. Espoossa jokaisen on mahdollista aloittaa englannin opiskelu A1-kielenä ensimmäisellä luokalla.

Kielten opiskelun keskeytykset ja oppimäärien vaihdot

Lähtökohtana on, että kielivalinnat ovat pysyviä, eikä niitä jälkikäteen voida huoltajan hakemuksesta muuttaa muutoin kuin painavista syistä. Oppilaiden oikeusturvan ja yhdenvertaisen kohtelun toteutumiseksi paikalliseen opetussuunnitelmaan on kirjattu kasvun ja oppimisen lautakunnan 15.6.2022 (§104) päättämät yhteiset perusteet A1/A2-oppimäärän vaihtamiselle tai keskeyttämiselle ja menettelytavat muutoksia haettaessa. Hakemukseen kirjataan perustellut syyt, joiden pohjalta rehtori tekee päätöksen oppiaineen vaihtamisesta/keskeyttämisestä.

Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa A2-kielen lopettamispäätöksiä tehtiin lukuvuonna 2023–2024 yhteensä 487:

- 268 kuudesluokkalaisille
- 41 alakoululaisille (muille kuin kuudesluokkalaisille)
- 178 yläkoululaisille

A2-kielen opinnot lopettaneiden kielivalinnat:

- 196 saksa (40,2 % päätöksistä)
- 150 ranska (30,8 % päätöksistä)
- 67 espanja (13,8 % päätöksistä)
- 61 ruotsi (12,5 % päätöksistä)

- Lopuissa tapauksista kieli oli kiina tai englantia (2,7 %)

Kielteisiä lopettamispäätöksiä tehtiin 16, joista 13 tehtiin kuudesluokkalaisille.

Lukuvuosina 2021–2025 tehtiin A1-kielen oppimäärän vaihtopäätöksiä A1-ranskasta ja A1-saksasta A1-englantiin yhteensä 142 kappaletta. Yhtään vaihtoa ei tehty A1-englannista toiseen A1-kieleen. Englannin opiskelu koetaan tyypillisesti helpommaksi ja tarpeellisemmaksi kuin muiden kielten, sillä se on läsnä myös arjessa monella tapaa ja on ollut halukkuutta vaihtaa se A1-kieleksi kesken opintojen.

A1-kielen vaihtopäätöksiä tehtiin eri vuosiluokkien oppilaille:

- 9.-luokkalaiselle 68 kpl (47,9 % päätöksistä)
- 7.-luokkalaiselle 49 kpl (34,5 % päätöksistä)
- muiden luokka-asteiden oppilaille 25 kpl (17,6 % päätöksistä)

Kielten kehittäjäopettajia on kuultu A1-/A2-kielten oppimäärän vaihtamisen ja keskeyttämisen periaatteista. He katsovat, että linjauksia on tärkeää noudattaa yhdenmukaisesti koko Espoossa. Heidän mielestään oppimisen ja motivaation kannalta on parempi, mitä myöhemmin vaihto tapahtuisi, jottei oppilas luovuta ja lopeta yrittämistä. Heidän näkemyksensä on, että vaihtoa ei tulisi sallia ennen yhdeksännen luokan kevättä ja silloinkin perustellusti huoltajan pyynnöstä. Opetushallituksen ohje puolestaan on, että kielenvaihtoon tulisi suhtautua erityisen pidättyvästi perusopetuksen loppuvaiheessa ([Kielten arviointi perusopetuksessa | Opetushallitus](#)).

Kielten kehittäjäopettajat edistävät yhteistyössä muiden kielten opettajien kanssa valinnaisten kielten markkinointia, jotta oppilaat valitsisivat mahdollisimman paljon kieliä ja sitoutuisivat niiden opiskeluun. Kielivalintoja tehtäessä perheitä tiedotetaan kielivalinnan tekemisen merkityksestä ja seurauksista.

On hyvä myös todeta, että osa erityisesti A2-kielen keskeyttämisistä ja A1-kielen vaihtamisista voi johtua oppilaan hakeutumisesta painotusopetukseen, jossa ei ole tarjolla samoja kieliä kuin lähikoulussa.

Oman äidinkielen opetus ja kaksikielinen opetus

Espoo on kielirikkaampi kunta kuin koskaan aiemmin ja kotikielten määrä on kasvanut jatkuvasti. Vuonna 2015 monikielisiä oppilaita Espoon peruskouluissa oli 4117 ja vuonna 2025 lukumäärä on 11475. Vuonna 2025 muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia on 30 % Espoon perusopetusikäisistä, ja osuuden arvioidaan olevan 36 % vuonna 2030. Espoon peruskouluissa puhutaan äidinkielenä jopa 100 eri kieltä. Suurimpia kieliryhmiä ovat venäjä, arabia, somali, englantia ja kiina.

Oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta ja se on tarkoitettu Espoossa asuville maahanmuuttotautaisille oppilaille. Opetukseen voi hakea koko Espoon alueelta. Espoossa panostetaan oman äidinkielen opetukseen. Oman äidinkielen opiskelu vahvistaa oppimisen edellytyksiä ja edistää suomen ja muiden kielten oppimista. Espoossa oman äidinkielen opetukseen osallistui 4675 oppilasta lukuvuonna 2024–2025. Opetusta järjestetään kaksi tuntia viikossa. Opetusta annetaan seuraavilla äidinkielillä: albania, amhara, arabia, bengali, bosnia/serbia/kroatia, bulgaria, englantia, espanja, farsi/dari, filipino, gujarati, hindi, hollanti, igbo, indonesia, italia, japani, joruba,

kannada, korea, kreikka, kurdi, latvia, liettua, malajalam, mandariinikiina, nepali, paštu, portugali, puola, ranska, romania, saksa, somali, swahili, tamili, telugu, thai, tigrinja, tšekki, turkki, ukraina, unkari, urdu, venäjä, vietnam ja viro.

Espoon kasvun ja oppimisen lautakunta on 23.11.2022 (§182) päättänyt oman äidinkielen opetuksen ottamisperusteista. Oman äidinkielen opetukseen ottamisen edellytyksenä on, että

- 1) oppilaan ja/tai hänen huoltajansa äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi; ja
- 2) oppilaalla ja/tai oppilaan huoltajalla on kieleen ja kulttuuriin liittyvä maahanmuuttotausta (ulkomailta muuttanut oppilas, toisen tai kolmannen sukupolven maahanmuuttotaustainen oppilas).

Oman äidinkielen opetukseen ei voida ottaa oppilasta, jos opetettava kieli on:

- opittu varhaiskasvatuksen opetuksen kautta
- opittu ulkomailla asuessaan
- opittu koulussa ulkomailla
- aiemman kotimaan toinen virallinen kieli
- kotona puhuttu vieras kieli
- oppilaan koulun tai opetusryhmän opetuskieli (esim. englanninkielinen opetus tai kaksikielinen suomi-englanti opetus).

Espooseen lukuvuoden aikana muuttavat vuosiluokkien 1–9 oppilaat voivat hakea oman äidinkielen opetukseen, kun muutto Espooseen on tapahtunut ja oppilaalle on osoitettu lähikoulu tai oppilas on valittu muuhun kuin lähikouluun. Jos toisessa kunnassa asuva oppilas on kuitenkin aikeissa muuttaa Espooseen ennen seuraavan lukuvuoden koulutyön alkua, voidaan oppilas ottaa huomioon kuten Espoossa asuva.

Opetusryhmän perustamisen edellytyksenä on, että hakijoita on vähintään 12. Opetuspaikka määräytyy kaupunkitasoisesti muodostettavasta ryhmästä, huomioiden oppilaan ikä ja asuinpaikka. Ryhmien keskimääräinen koko tänä syksynä on 16. Huoltaja vastaa oppilaan matkoista ja mahdollisista matkakustannuksista, jotka aiheutuvat osallistumisesta oman äidinkielen opetukseen.

Opetushallituksella on vuosittain haettavissa rahoitusta oman äidinkielen opetuksen kustannuksiin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa olevan määrärahan mukaan enintään 86 prosenttia hyväksyttävistä laskennallisista kustannuksista. Opetustunnin laskennallinen kustannus on 25 euroa. Valtionavustusta myönnetään kevätlukukaudella 20 viikon ja syyslukukaudella 18 viikon osalta.

Espoossa kaksikielistä opetusta tarjotaan viidessä ruotsin kielikylpyopetusta järjestävässä koulussa ja kahdeksassa koulussa, jossa kaksikielisen opetuksen kohdekieli on englanti. Esimerkkitapauksessa, jossa oppilaan äidinkieli on englanti, on oppilaalla mahdollisuus hakeutua oman äidinkielen opetukseen englannin kielessä tai kaksikieliseen opetukseen. Oppilas hyötyy myös tavallisesta A1-englannin opetuksesta, jossa kehitetään monipuolisesti erilaisia taitoja ja ylöspäin eriyttäminen ja sisältöjen syventäminen on mahdollista kaikissa kouluissa.

Tietoa kieliohjelman tehdyistä muutoksista Espoossa ja valtakunnallisesti

Valtioneuvosto päätti 20.9.2018 muuttaa perusopetus- ja tuntijakoasetuksia siten, että vuosiluokkien 1 ja 2 tuntimäärää lisättiin yhteensä kahdella vuosiviikkotunnilla. Tunnit kohdennettiin A1-kielen opetukseen siten, että A1-kielen opetus varhentui alkamaan kolmannen luokan sijaan viimeistään ensimmäisen luokan kevätlukukaudella vuodesta 2020 alkaen. Espoossa oli jo ennen valtakunnallista uudistusta opetettu usean vuoden ajan kaksikielisessä opetuksessa, kielikylypöpetuksessa ja muissakin kouluissa A1-kieltä ensimmäiseltä luokalta alkaen. Kielen opiskelu siirrettiin alkamaan ensimmäiseltä luokalta muun muassa siksi, että tutkimusten mukaan lapsen aivojen äännekartan lukkiutuminen alkaa 8–10 vuoden iässä. Sen jälkeen vieraan kielen aidon kaltaisen aksentin tuottaminen on vaikeampaa. Lisäksi pienempien oppilaiden kanssa voidaan luonnollisesti keskittyä suullisen kielitaidon vahvistamiseen, kun oppimiskeinoina käytetään leikkejä, lauluja ja toiminnallisia puhetehtäviä. Valtakunnallisella päätöksellä haluttiin turvata jokaisen oppilaan mahdollisuus aloittaa kielen opiskelu ensimmäiseltä luokalta riippumatta asuinkunnasta tai koulusta.

Suomen kieltenopettajien liitto on tuonut esiin, että valinnaisena järjestettävien A2-kielten opetustarjontaa on vähentynyt viime vuosina merkittävästi. Valtakunnallisessa tarkastelussa arviolta vain puolet kouluista järjestää A2-kielen opetusta ja suuntauksena on tarjonnan vähentäminen edelleen. Espoon suomenkielisen perusopetuksen kaikissa kouluissa tarjotaan pakollisen A1-kielen lisäksi A2-kieliä. Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman uudistuksen tavoitteena on nimenomaan mahdollistaa Espoossa jatkossa kaikille oppilaille A2-kielen valintamahdollisuus riippumatta A1-kielivalinnasta. Kehittämisen tavoitteena on, että Espoon laaja valikoima A-kielissä säilyy ja tarjonnan jatkumo alakoulusta yläkouluun vahvistuu nykyisestä. Muutokset vähentävät alueiden ja koulujen eriytymiskehitystä. Lisäksi muutoksilla edistetään sitoutumista kielivalintoihin ja vähennetään kielten opiskelun keskeytyksiä ja vaihtoja sekä madalletaan kielen opiskelun aloittamisen kynnystä. Oppilaan etuna on, että hän voi valita A1-kielen lisäksi toisen pitkän kielen eli valinnaisen A2-kielen, jolloin oppilaan kielivaranto kasvaa. Oppilaan opiskelemien kielten määrää ei lisää se, että hän voi valita kahdesta A1-kielestä toisen, mutta hänellä ei ole mahdollisuutta valita A2-kieltä. Espoossa tavoitteena on lisätä opiskeltavien kielten mahdollisuutta jokaiselle oppilaalle, jolloin kaikilla oppilailla olisi jo ensimmäisellä luokalla alkava pakollinen kieli ja sen lisäksi valinnainen A2-kieli ja lisäksi mahdollisesti vielä kuudennelta luokalta alkava B1-kieli ja kahdeksannelta alkava B2-kieli.

Espoossa oli jo ennen valtakunnallista kielen opetuksen varhennusta mahdollisuus tarjota Espoo-tunneilla opiskeltavista kielen varhennettua opetusta tai tutustuttaa lapsia koulussa tarjolla oleviin A2-kieliin kielikarusellimallilla, jossa kaikki oppilaat opiskelevat koulussa tarjottavia A2-kieliä ennen varsinaisen kielen valintaa. Espoo-tunteja eli Espoossa tarjottava lisätunteja on tällä hetkellä kaikkiaan kolme, joista yksi on kohdennettu yläkoulun B1-kielen lisätunniksi ja kaksi on alakoulussa käytettävissä koulun päättämällä tavalla keskeisten oppiaineiden opetukseen. Toisella ja kolmannella luokalla olevia lisätunteja on pääosin käytetty äidinkielen ja matematiikan opetukseen, mutta on myös mahdollista käyttää kolmannella luokalla olevaa tuntia osittain kielen opiskeluun niin, että oppilaat pääsisivät tutustumaan koulussa tarjottaviin valinnaisiin kieliin. Kielen tutustuttaminen voidaan toteuttaa koulussa myös

kerhotunneilla, joita koulu voi tarjota oppilaille opetushallituksen kerhotoiminnan rahoituksella.

Tällä hetkellä Espoon tuntijaon mukaan valinnaisen A2-kielen opiskelu alkaa neljännellä luokalla kahdella vuosiviikkotunnilla. Lautakunta pyysi selvitystä mahdollisuudesta aloittaa A2-kielen opetus jo kolmannella luokalla. Tuntijakoon on mahdollista valmistella muutos, jossa A2-kielen opiskeltaisiin yksi vuosiviikkotunti kolmannella ja yksi vuosiviikkotunti neljännellä luokalla. Yhden vuosiviikkotunnin lisäys on kustannuksiltaan noin 700 000 € eikä vuoden 2026 talousarviossa ole määrärahaa tuntimäärän lisäykseen varattu. Mikäli tuntijakomuutosta halutaan edistää, on sen toimivuudesta hyvä kuulla kouluja, kielten opettajia ja asiantuntijoita, jotta saadaan tietoa siitä, onko muutos hyödyllinen ja kannatettava vai ovatko muut jo nykyisin käytössä olevat varhentamisen keinot mielekkäämpiä.

Espoon kieliohjelmaan on tehty vuosien kuluessa yksittäisiä muutoksia johtokuntien ja koulujen toiveesta ja tarpeesta koulujen yhdistyessä sekä mikäli oppilaat eivät ole valinneet tarjottuja kieliä. Lautakunta on määritellyt kielen opetuksen ryhmäkoot kieliohjelman yhteydessä. Yläkoulun ennakoivien oppilasvalintojen yhteydessä on myös vuosittain päätetty yläkouluissa toteutuvat A-kielet oppilaiden kielivalintojen perusteella. Kieliohjelmassa määritellyt kielet eivät välttämättä toteudu kouluissa vuosittain, jos ryhmä koko jää alhaiseksi.

Espoon kasvun ja oppimisen lautakunta on linjannut, että A-kielissä alkavien ryhmien minimioppilasmäärä on yksisarjaisissa tai pienemmissä kouluissa sekä Ruusutorpan koulun venäjän ryhmässä 10 oppilasta. Muissa kouluissa ryhmän saa perustaa 12 oppilaalla. Ryhmä pitää perustaa 14 oppilaalla.

Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti 15.6.2022 vaihtaa Niipperin koulun A2-kielen ruotsista ranskaan sekä lisätä A2-saksan Kivimiehen kouluun näiden koulujen johtokuntien esitysten pohjalta. Vähäisten toteutuneiden valintojen ja muiden poistoa puoltavien seikkojen takia Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman muutoksina kasvun ja oppimisen lautakunnan päätöksillä on poistettu 15.6.2022 A1-kiina Auroran koulusta sekä 30.10.2024 A1-ranska ja A1-saksa Kantokasken koulusta. Kantokasken koulun henkilökunnan A1-ranskan ja A1-saksan poistoa puoltavassa lausunnossa huomioitiin resurssien kohdentaminen opetussuunnitelman keskeisten tavoitteiden mukaisten tietojen ja taitojen omaksumiseen ja oppimisen tukeen sekä mahdollinen oppilasmäärän väheneminen sekä Espoonlahden alueen oppilaiden tasapuolinen kohtelu. Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti 8.3.2023 lisätä A2-saksan Pohjois-Tapiolan koulun kieliohjelmaan, sillä Tapiolan koulun johtokunta, osa huoltajista ja henkilökunnasta oli esittänyt, että koulun kieliohjelmaa voitaisiin laajentaa niin, että valinnaisena A-kielenä olisi valittavissa ruotsi tai saksa. Perusteena oli, että tällä muutoksella lisättäisiin oppilaiden mahdollisuuksia vieraiden kielten opiskeluun koulussaan ja varmistettaisiin, että 7. luokalta alkaen A-saksan opetusryhmien koko säilyy riittävän suurena. Kivimiehen koulun englanninkieliseen opetukseen A2-kieliksi päätettiin espanja ja ranska 29.11.2023. Päivänkehrän koulun Komeetan toimipisteen toiminnan päättymisen myötä Kuitinmäen koulun kieliohjelmaan lisättiin A2-kielivaihtoehdoksi ranska, jolloin A2-kielivaihtoehdoiksi kouluun tulivat saksa ja ranska. Päivänkehrän koulun kieliohjelmaan lisättiin A2-kielivaihtoehdoksi saksa, jolloin A2-kielivaihtoehdoiksi tulivat saksa ja ranska lukuun ottamatta kielikylpyopetusta, jossa A2-kielinä säilyivät saksa ja englanti. Lautakunta

päätti 30.10.2024 poistaa Kalajärven koulun kielivalikoimasta A2-saksan vähäisen oppilasmäärän vuoksi koulun sekä koulun johtokunnan esityksen pohjalta ja jäljelle jäi A2-ruotsi. Lisäksi lisättiin A2-espanja Kaitaan kouluun alakoulussa aloitetun espanjan kielen opiskelun mahdollistamiseksi yläkoulussa Espoonlahden alueella.

Elokuusta 2016 alkaen valtakunnallista tuntijakoa muutettiin siten, että yksi A1-kielen tunti siirrettiin yläkoulusta alakouluun ja keskipitkän B1-kielen (ruotsi) opetuksen aloitus varhennettiin 6. luokalle ja kaksi tuntia siirrettiin yläkoulusta kuudennelle luokalle. Elokuusta 2024 alkaen B1-kieleen lisättiin yksi vuosiviikkotunti 7. luokalle. Espoossa oli jo ollut käytössä kaksi lisätuntia B1-kielessä ennen valtakunnallista muutosta, ja muutoksen jälkeen B1-kielessä opetusta tarjotaan yksi tunti enemmän kuin on valtakunnallinen minimi.

Muutoksia kieliohjelmiin on koulujen toimesta esitetty, jos jokin kieli ei ole ollut vetovoimainen ja ryhmiä ei ole useaan vuoteen syntynyt. Osa kieliohjelmassa olevista kielistä on edelleen sellaisia, joihin ei ole muodostunut ryhmiä. Esimerkiksi Ruusutorpan koulun venäjän ryhmän madalletusta kokovaatimuksesta huolimatta ei ryhmä ole toteutunut viimeisen seitsemän vuoden aikana kertaakaan.

Toteutuneita kielivalintoja Espoon suomenkielisessä perusopetuksessa

Oheisissa taulukoissa esitellään kielivalintatilastoja.

A-kieli	2015– 2016	2016– 2017	2017– 2018	2018– 2019	2019– 2020	2021– 2022	2022– 2023	2023– 2024	2024– 2025
A1 englanti	11264	11599	12015	12387	13243	18547	18676	18669	18813
A1 ranska	420	406	407	385	390	464	479	480	456
A1 ruotsi	359	355	366	363	374	389	375	387	386
A1 saksa	258	250	289	312	295	347	318	277	223
A1 kiina	0	0	26	37	51	91	68	54	26
A2 englanti	610	603	659	670	673	759	710	725	668
A2 espanja	78	215	363	483	535	535	482	494	535
A2 kiina	0	22	48	57	42	17	27	17	16
A2 ranska	638	593	595	551	597	752	886	924	819
A2 ruotsi	1556	1419	1215	1133	1116	987	1042	981	954
A2 saksa	1295	1450	1664	1833	1799	1767	1869	1879	1798
A2 venäjä	19	9	0	0	0	0	0	0	0
A2- kielivalintojen prosenttiosuu s 4.–6.lk oppilaista	49	49	49	49	49	47	48	49	46

Taulukko 1. A-kielten valintoja Espoon suomenkielisen perusopetuksen alakouluissa lukuvuosina 2015–2025, pois lukien lukuvuosi 2020–2021, jolta tilastotietoja ei ole saatavilla.

Vajaa puolet 4.–6. luokkien oppilaista opiskelee A2-kieltä.

A-kieli	2015– 2016	2016– 2017	2017– 2018	2018– 2019	2019– 2020	2021– 2022	2022– 2023	2023– 2024	2024– 2025
A1 englanti	7207	7558	7767	8138	8574	9161	8963	9440	9743
A1 ranska	181	187	181	174	140	149	127	162	182
A1 ruotsi	145	151	152	142	128	112	107	101	105
A1 saksa	139	139	116	108	86	95	111	107	119
A1 kiina	0	0	0	0	0	0	9	10	21
A2 englanti	465	477	449	423	354	379	359	380	427
A2 espanja	0	0	16	52	128	264	247	235	245
A2 kiina	0	0	0	0	15	11	12	10	5
A2 ranska	427	421	378	335	290	315	354	312	359
A2 ruotsi	1041	1054	1176	1229	1171	863	759	805	821
A2 saksa	769	821	831	883	964	1103	1046	1120	1199
A2 venäjä	0	0	15	15	6	0	0	0	0
A2- kielivalintojen prosenttiosuus kaikista oppilaista	35	35	35	34	33	31	30	29	30

Taulukko 2. A-kielten valintoja Espoon suomenkielisen perusopetuksen yläkouluissa lukuvuosina 2015–2025, pois lukien lukuvuosi 2020–2021, jolta tilastotietoja ei ole saatavilla sekä A2-kielivalintojen osuudet kaikista oppilaista.

Yläkoulun A2-kielivalintojen osuudessa kaikista oppilaista voidaan havaita vuosien aikana pudotusta: vuosien 2015–2018 aikana osuus oli 35 prosenttia, kun vuosina 2022–2025 osuus oli enää 29–30 prosenttia.

Lukuvuoden 2024–2025 A-kielten opiskelu

A-kielet	A-kielten opiskelu yhteensä alakoulu	A-kielten opiskelu yhteensä yläkoulu	yhteensä	Prosenttia, oppilasmäärästä 30367
A1 englanti	18813	9743	28556	94,0 %
A1 kiina	26	21	47	0,2 %
A1 ranska	456	182	638	2,1 %
A1 ruotsi	386	105	491	1,6 %
A1 saksa	223	119	342	1,1 %
A2 englanti	668	427	1095	3,6 %
A2 espanja	535	245	780	2,6 %
A2 kiina	16	5	21	0,1 %
A2 ranska	819	359	1178	3,9 %
A2 ruotsi	954	821	1775	5,8 %
A2 saksa	1798	1199	2997	9,9 %

Taulukko 3. A-kielten valinnat lukuvuonna 2024–2025 ja kielten osuudet oppilasmäärästä.

Lukuvuoden 2014–2015 A-kielten opiskelu

A-kielet	A-kielten opiskelu yhteensä alakoulu	A-kielten opiskelu yhteensä yläkoulu	yhteensä	Prosenttia, oppilasmäärästä 25708
A1 englanti	10736	7086	17822	69,3 %
A1 ranska	412	175	587	2,3 %
A1 ruotsi	373	128	501	1,9 %
A1 saksa	262	147	409	1,6 %
A2 englanti	637	451	1088	4,2 %
A2 espanja	42	0	42	0,2 %
A2 ranska	679	411	1090	4,2 %
A2 ruotsi	1486	1028	2514	9,8 %
A2 saksa	1224	724	1948	7,5 %
A2 venäjä	22	2	24	0,1 %

Taulukko 4. A-kielten valinnat lukuvuonna 2014–2015 ja kielten osuudet oppilasmäärästä.

Kymmenen vuoden tarkastelussa voi havaita, että englannin valintaosuus A1-kielenä on kasvanut. Se ei ole vaikuttanut A2-kielten valintamääriin, muuten kuin että A2-englannin osuus on pienentynyt ja muiden A2-kielten osuus on kasvanut. A2-kielten valinnoissa on tapahtunut muutosta niin, että saksan ja espanjan osuus ovat kasvaneet. Alakoulussa opiskelun aloittaa suurempi osuus ja eri syiden vuoksi opiskelu osalla päättyy ennen perusopetuksen päättymistä.

A1-Kieli	Yläkoulu	2022–2023			2023–2024			2024–2025		
		7.lk	8.lk	9.lk	7.lk	8.lk	9.lk	7.lk	8.lk	9.lk
A1 saksa	Mankkaan koulu	31	35	14	26	30	17	29	25	12
	Nöykkiön koulu	14	14	2	16	12	6	30	16	7
A1 ranska	Tapiolan koulu	39	39	15	58	38	37	47	58	37
	Nöykkiön koulu	15	9	5	5	13	3	12	4	8
	Haukilahden koulu	5	0	0	3	5	0	7	4	5
A1-ruotsi	Espoonlahden koulu	18	14	16	15	18	14	12	14	18
	Haukilahden koulu	14	15	23	18	14	16	24	18	14
	Pohjois-Tapiolan koulu	2	2	1	0	0	0	0	0	0
	Kuitinmäen koulu	2	0	0	2	2	0	4	0	0
	Nöykkiön koulu	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	Viherlaakson koulu	0	0	0	0	0	1	0	0	0
A1 kiina	Järvenperän koulu	3	6	0	5	1	4	16	4	1

Taulukko 5. A1-kielten valintoja yläkouluittain lukuvuosina 2022–2025, pois lukien A1-englanti.

Yläkoulun A1-kielivalinnoissa on havaittavissa hyvin pieniäkin määriä luokka-asteittain eri kouluissa.

Lukuvuosi	A1-ranska 1. lk	A1-englanti 1. lk	A1-ranska ja A1- englanti yhteensä	A2-englanti 4. lk	A2-saksa 4.lk	Oppilaita yht. 4.lk
2021–2022	15	17	32	22	27	58
2022–2023	21	12	33	31	15	53
2023–2024	20	17	37	16	18	42
2024–2025	12	18	30	19	14	41
2025–2026	24	18	42	-	-	-

Taulukko 6. Aarnivalkean koulun A1-kielivalinnat 1. luokalla ja A2-kielivalinnat 4.luokalla.

Aarnivalkean koulussa on tarjolla A2-englannin lisäksi A2-saksa ja siellä on toteutunut myös A2-saksan ryhmiä.

Lukuvuosi	A1-ranska 1. lk	A1-englanti 1. lk	A1-ranska ja A1- englanti yhteensä	A2-englanti 4. lk	Oppilaita yht. 4. lk
2021–2022	34	19	53	37	73
2022–2023	37	31	68	27	50
2023–2024	39	23	62	54	82
2024–2025	31	32	63	34	69
2025–2026				-	-

Taulukko 7. Jousenkaaren koulun A1-kielivalinnat 1. luokalla ja A2-kielivalinnat 4. luokalla

Lukuvuosi	A1-saksa 1. lk	A1-englanti 1. lk	A1-saksa ja A1- englanti yhteensä	A2-englanti 4. lk	Oppilaita yh.t 4 lk.
2021–2022	36	44	80	33	71
2022–2023	28	31	59	36	74
2023–2024	15	31	46	32	70
2024–2025	22	43	65	37	74
2025–2026	18	24	42	-	-

Taulukko 8. Mankkaanpuron koulun A1-kielivalinnat 1.luokalla ja A2-kielivalinnat 4.luokalla.

1. luokkien A1-ruotsin kielivalinnat (kielikylpy)			
Lukuvuosi	Päivänkehrän koulu	Soukan koulu	Westendinpuiston koulu
2021–2022	25	23	24
2022–2023	14	15	23
2024–2025	16	25	25
2025–2026	20	23	25

Taulukko 9. 1. luokkien A1-ruotsin kielivalinnat

Usean A1-kielen toteuttamisen mahdollisuudet ja haasteet

Mikäli koulussa on kaksi A1-kieltä, jakautuu aloittavien oppilaiden määrä tarjolla olevien kielten suhteen kahteen joukkoon. Koska oppilaista keskimäärin puolet valitsee tilastojen mukaan A2-kielen, A2-kielen toteutumiseen vaikuttaa A1-kielen opiskelijoiden määrät eri kielissä. Koulun aloittavien oppilaiden määrän pitäisi olla vähintään kahdeksankymmentä, jotta kieliryhmät laskennallisesti toteutuisivat kahdenkymmenen oppilaan suuruisina ja silti epävarmuustekijän aiheuttaa tietysti oppilaiden halukkuus valita eri kieliä. Usean A1-kielen tarjonta on tarkoituksenmukaista vain oppilasmäärältään riittävän suurissa kouluissa, jotta kaikilla oppilailla olisi myös mahdollisuus A2-kielen valintaan ja muille kuin A1-englannin opiskelijoille olisi tarjolla A2-englantia, mitä myös Suomen kielenopettajien liitto pitää lausunnoissaan tärkeänä asiana.

Lautakunta toivoi selvitystä siitä, miten kaikilla suuralueilla voisi olla tarjolla myös muita A1-kieliä kuin englanti. Espoossa oppilaat valitsevat ensimmäiseltä luokalta alkavan A1-kielen hänelle osoitetun lähikoulun kielitarjonnasta. Mikäli jollain suuralueen koulussa on tarjolla jokin muu A1-kieli kuin englanti, se on valittavissa vain kyseisessä koulussa aloittaville oppilaille. Suuralueella toteutuvat kielitarjonnat ovat koulukohtaisia. Toissijaisen haun kautta voi jokainen oppilas hakeutua myös muuhun kouluun kuin lähikouluun. Toissijaiseen kouluun voi hakeutua myös ennen neljänneltä alkavan A2-kielen valintaa. On hyvä kuitenkin todeta, että kielikylpyopetus, jossa A1-kielenä on ruotsi voi hakea mistä tahansa alueelta eli palvelu ei ole sidottu suuralueisiin ja tässä opetusmuodossa toteutuu kielen aloitus muulla kuin A1-englannilla.

Lautakunta toivoi myös tietoa, miten kahden A1-kielen opetus vaikuttaa koulun resursseihin. Kun koulussa tarjotaan useampaa kuin yhtä A1-kieltä, A1-kielten opetusryhmiä on usein perustettava useampi, kuin tarjottaessa vain yhtä A1-kieltä. Esimerkiksi sen sijaan, että opetuksen tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta olisi tarpeen perustaa vain kolme A1-englannin ryhmää, tarvitaankin kaksi A1-englannin ryhmää ja kaksi toisen A1-kielen ryhmää. Ryhmien määrän kasvaessa kasvavat myös opetukseen menevät kulut. Kutakin ryhmää kohden kuluu henkilöstö- ja tilaresursseja. Resurssivaikutukset ulottuvat usealle vuodelle, jos ryhmiä joudutaan järjestämään enemmän ja resurssit ovat pois koulun muusta opetuksesta, oppimisen edellytyksiä tukevista järjestelyistä ja tuesta.

Lisäyksenä kieliohjelmaan esitetään, että mikäli alakoulu on halukas ja arvioi resurssiensa riittävän, voi kaikilta luokka-asteiltaan kaksisarjainen tai suurempi alakoulu tai yhtenäiskoulu tarjota A1-englannin lisäksi jotain koulun A2-kieltä myös A1-kielenä, sillä edellytyksellä, että tarjoaa muuta A1-kieltä opiskelevalle ikäluokalle A2-englantia muiden A2-kielten lisäksi. Vaikutuksia seurataan alueellisesti ja varmistetaan, että koulun päätöksestä ei aiheudu ongelmia muiden A2-kielten ryhmien toteutumiseen.

Kielitarjonta pääkaupunkiseudulla

Pääkaupunkiseudun kuntien kielitarjonta on esitetty oheisessa taulukossa. Tarjonta ei ole suoraan vertailukelpoinen keskenään, koska kuntien kielitarjonta on koulukohtaista. Kielivalikoima voi olla myös erilainen painotukseen suunnatuilla luokilla, kuten kaksikielisessä opetuksessa. On hyvä huomata, että taulukko ei kuvaa oppilaalle tarjolla olevaa tosiasiallista tarjontaa. Kaikissa kouluissa ei ole mahdollista opiskella kaikkia kieliä. Tarjonta ei myöskään kerro kielten ryhmien toteutumisesta. Koulussa

oppilaana olevien oppilaiden halukkuus opiskella tarjottavia kieliä ja siitä johtuvat kielivalintojen lukumäärät vaikuttavat toteutuviin kielten ryhmiin. Esimerkiksi Helsingissä minimiryhmäkooksi on määritelty koulusta riippuen 13–15 oppilasta.

Opetuksen järjestäjä	A1-kielten tarjonta	A2-kielten tarjonta
Espoon ruotsinkielinen perusopetus	suomi	englanti, Lagstads, Mattlidens ja Storängens skola voivat tarjota toisia kieliä englannin lisäksi, jos vähintään 12 oppilasta valitsee
Vantaa	englanti ja ruotsi	ruotsi, venäjä, ranska, saksa ja espanja
Helsinki, suomenkielinen	englanti, espanja, kiina, pohjoissaame, ranska, ruotsi saksa, venäjä, viro	englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa, venäjä
Helsinki, ruotsinkielinen	suomi	englanti, saksa, ranska
Kauniainen	englanti ja ruotsi	saksa ja ruotsi
Kirkkonummi	englanti, ruotsi	ruotsi, ranska, saksa

Taulukko 10. A-kielten tarjonta pääkaupunkiseudulla

Kieliohjelman muutokset

Kieliohjelman muutoksessa on huomioitu perheiltä ja huoltajilta saadut toiveet ja palautteet sekä espoolaisten oppilaiden yhdenvertaisuus. Muutoksella vähennetään A2-kielivalintojen käyttöä yläkouluvalinnan keinona ja yläkoulun oppilaaksioton perusteena ja ehkäistään alueiden ja koulujen eriytymiskehitystä. Oheismateriaalissa Kieliohjelman alueelliset muutokartat selvennetään asiaa. Toiveiden ja palautteiden perusteella ja kielipolkujen selkeyttämiseksi ja oppilaiden yhdenvertaisuuden varmistamiseksi muutoksena koulujen kieliohjelmaan esitetään, että A1-kielenä tarjotaan jatkossa kaikissa kouluissa englanti ja kielikylpykouluissa lisäksi ruotsi. Kokonaisvaltaisen A1-kielten ja A2-kielten tarkastelun pohjalta kieliohjelmaan esitetään muutoksena kaikilla oppilailla mahdollisuutta valita A2-kieli. Alueellisen tarkastelun pohjalta esitetään muutoksia, joilla halutaan turvata kielen jatkuminen alakoulusta yläkouluun siten, että A2-kielen valinta ei määrittele tai poissulje mitään lähikoulua.

Ryhmien toteutumisen edistämiseksi valinnaisten A2-kielten tarjontaa määriteltiin alakouluissa enintään kahteen ja yksisarjaisissa kouluissa yhteen valinnaiseen kieleen. Tiettyjen koulujen A2-kielten tarjontaan esitetään muutoksia, joilla optimoidaan kielipolkujen sujuvuus alueittain. A2-kielissä pyritään tarjoamaan kaikille oppilaille mahdollisuus valinnaiseen A2-kieleen ja säilyttämään laaja kielivalikoima niin, että jatkumoa alakoulusta yläkouluun tarjonnassa vahvistetaan. Kokonaisuutena A2-kielten tarjonta kouluittain tarkasteltuna Espoon kaupungin suomenkielisessä perusopetuksessa lisääntyy viidellä ja tarjottavina A2-kielinä säilyvät englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa ja venäjä.

Kieliohjelman kehittämisellä on pyritty vahvistamaan yläkoulusiirtymiä ja lisäämään A2-kielen tarjontaa kaikille oppilaille, mikä mahdollistaa A2-kielen opiskelun aloituksen ja lisäksi opiskeluhalukkuutta. Kielitarjontaa on myös muokattu tulevien koululaisten toiveiden suuntaan eli tarjoamaan kaikille A1-englantia sekä kielikylpyopetukseen osallistuville A1-ruotsia ja lisäämään A2-kielen tarjontaa espanjan ja saksan kielissä.

Kieliohjelman muutokset on esitetty oheismateriaalina, jossa poistot on merkitty yliviivauksella ja lisäykset on merkitty tummennoksella ja kursivilla. Iivisniemen alakoulusta ja Kaitaan yläkoulusta on muodostettu yhtenäinen Kaitaan peruskoulu ja siksi Iivisniemen koulu on poistettu kieliohjelmasta.

A2-kieli	Kuinka monessa alakoulussa tarjolla nyt	Kuinka monessa alakoulussa tarjolla muutoksen jälkeen	Muutos
A2-englanti	6	3	-3
A2-espanja	8	11	3
A2-kiina	2	2	0
A2-ranska	19	21	2
A2-ruotsi	18	16	-2
A2-saksa	40	45	5
A2-venäjä	1	1	0

Taulukko 11. A2-kielten tarjonta alakouluittain

Kieliohjelman muutokset tulevat voimaan ensimmäisen luokan aloittavien osalta 1.8.2026 ja etenevät vuosiluokka kerrallaan. Poikkeuksena voimaantulossa on uuden Keran koulun kieliohjelma, joka on lisätty uutena ja se tulee voimaan kaikilla luokka-asteilla 1.8.2026. Vaikutus opetettavien kielten tunteihin on määrältään niin vähäinen ja etenee niin hitaasti, ettei muutoksilla ole henkilöstövaikutuksia, jotka johtaisivat opettajien vähentämiseen.

Kieliohjelman muutoksilla ei ole pyritty kustannussäästöihin. Muutosesityksessä on joissain kouluissa kieliä vähennetty ja joissain kouluissa lisätty. Lisäyksiä on esitetty enemmän. Kieliohjelman muutoksen kustannusvaikutukset ovat koulukohtaisia ja ryhmien tosiasiallinen toteutuminen ratkaisee todelliset kustannusvaikutukset.

Niiden koulujen johtokuntia on kuultu, joiden kieliohjelmaan esitettiin muutoksia. Johtokuntien lausunnot ovat oheismateriaalina. Puoltavat ja eriävät mielipiteet on käsitelty ja osa muutosehdotuksista on huomioitu.

Kieliohjelman muutokset varmistavat jatkossa kaikkien oppilaiden mahdollisuuden valita valinnainen A2-kieli. Espoon laaja valikoima A-kielissä säilyy ja tarjonnan jatkumo alakoulusta yläkouluun vahvistuu nykyisestä. Muutokset vähentävät alueiden ja koulujen eriytymiskehitystä. Lisäksi muutoksilla edistetään sitoutumista kielivalintoihin ja vähennetään kielten opiskelun keskeytyksiä ja vaihtoja sekä madalletaan kielen opiskelun aloittamisen kynnystä. A1-kielinä säilyvät englanti ja ruotsi. Valmistelun pohjalta kasvun ja oppimisen lautakunnan päätettäväksi esitetään, että uusi kieliohjelma hyväksytään liitteen mukaisesti.

Uudistuksen tavoitteena on tarjota jokaisessa koulussa kaikille oppilaille mahdollisuus opiskella englannin ja ruotsin lisäksi myös jotain muuta pitkää kieltä ja vielä lisäksi valinnaisia lyhyitä kieliä. Tarkoitus on laajentaa kielitarjontaa ja varmistaa jokaiselle oppilaalle monipuolinen kieliohjelma omassa lähikoulussa.

Päätösehdotus

Esittelijä
Perusopetuksen johtaja Nurmi Juha

Kasvun ja oppimisen lautakunta

1
hyväksyy suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman liitteen mukaisesti,

2
oikeuttaa suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön tekemään vähäisiä, teknisluontoisia muutoksia Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmiaan.

Kieliohjelman muutokset otetaan käyttöön ensimmäisen luokan oppilailla 1.8.2026 alkaen. Poikkeuksena aikataulussa on uuden Keran koulun kieliohjelma, joka tulee voimaan kaikilla luokka-asteilla 1.8.2026 alkaen.

Käsittely

Puheenjohtaja Laiho ehdotti Peltoniemen kannattamana asian jättämistä pöydälle.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko pöydällepanoehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Asia jätettiin yksimielisesti pöydälle.

Päätöshistoria

Päätösehdotus

Esittelijä
Perusopetuksen johtaja Nurmi Juha

Kasvun ja oppimisen lautakunta

1
hyväksyy suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelman liitteen mukaisesti

2
oikeuttaa suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön tekemään vähäisiä, teknisluontoisia muutoksia Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmiaan.

Kieliohjelman muutokset otetaan käyttöön ensimmäisen luokan oppilailla 1.8.2026 alkaen. Poikkeuksena aikataulussa on uuden Keran koulun kieliohjelma, joka tulee voimaan kaikilla luokka-asteilla 1.8.2026 alkaen.

Käsittely

Peltoniemi teki puheenjohtaja Laihon, Wallsin, Kantolan, Lievosen, Kokon sekä Dookien kannattamana seuraavan palautusehdotuksen:

"Lautakunta päättää palauttaa kieliohjelman valmisteluun niin, että seuraavaan lautakunnan kokoukseen tuodaan tarkat koulukohtaiset tiedot oppilasmääristä, jotka valinneet vuonna 2025 ja keväällä 2026 A1-kieleksi muun kuin englannin. Lautakunnalle tuodaan tarkat tiedot koulukohtaisista A1-kielitarjonnoista englannin lisäksi sekä nyt esitetyn kieliohjelman muutoksen mahdolliset budjettivaikutukset. Selvitetään samalla A2-kielen aloittamisen aikaistamisen mahdollisuudet, kuten Helsingissä on tehty."

Puheenjohtaja Laiho teki Lievosen, Kokon, Peltoniemen sekä Dookien kannattamana seuraavan lisäysehdotuksen palautusehdotukseen:

"Selvitetään palautuksen aikana ja tuodaan lautakunnalle ennen päätöksentekoa: 1. A1-kielen (muu kuin englanti) hakijat viimeisen kolmen vuoden ajalta 2. Selvitys mahdollisuudesta valita A1- kieleksi muu kuin englanti kaikilla Espoon suuralueilla. 3. koulun A1-kielten lukumäärän vaikutuksesta koulun budjettiin 3. Tuodaan selvitys mitkä ovat kriteerit oman äidinkielen opetukseen, opetuksen toimintamalli, vaadittava minimiryhmäkoko ja toteutuneet ryhmäkoot 4. Miten varmistetaan valitun A1- kielen jatkuvuus ja sitoutuminen valittuun kieleen koko koulupolun ajan 5. Tiedoksi pääkaupunkiseudun isojen kaupunkien kielivalikoima peruskoulussa 6. Miten kouluja ja johtokuntia on osallistettu kieliohjelman laatimisessa?"

Lievonen teki puheenjohtaja Laihon, Kokon, Wallsin, Peltoniemen sekä Dookien kannattamana seuraavan lisäysehdotuksen Peltoniemen palautusehdotukseen:

"Kieliohjelman valmistelussa selvitetään ja tuodaan lautakunnalle tiedoksi vastaukset seuraaviin kysymyksiin: 1. Miten vieraiden kielten opetus perusopetuksessa (1-9) on kehittynyt Espoossa pitkällä aikavälillä (esim. oppilasmäärät, kielivalinnat, rahoitus, keskeiset poliittiset ja hallinnolliset päätökset ja niiden vaikutukset)? 2. Arvio siitä, miten esitetty uudistus vaikuttaisi kokonaisuutena alakoululaisten kielivalintoihin, huomioiden myös A2-kielen. 3. Miten esityksessä on huomioitu monikieliset perheet, joissa yksi kotikieli on englanti? 4. Miten esitys vaikuttaisi alueelliseen kielivalikoimaan Espoon oppilasalueilla? 5. Millä vaihtoehtoisilla keinoilla Espoo voisi edistää alueellista tasa-arvoa ja ehkäistä rikkonaisia opintopolkua vieraiden kielten opetuksessa? 6. Arvio vaikutuksista, jos A2-kieli muutettaisiin alkamaan 3. luokalla."

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja Laiho tiedusteli, voidaanko Peltoniemen palautusehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtaja Laihon lisäysehdotus palautusehdotukseen hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Lievosen lisäysehdotus palautusehdotukseen hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Päätti palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Liitteet

- 1 Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelma 1.8.2026

Oheismateriaali

- Espoon suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmaan tulevat muutokset 1.8.2026 alkaen
- Kieliohjelman alueelliset muutokartat
- Nuorisovaltuuston aloite peruskoulun kieliohjelman muutoksista (20.8.2024)
- Huoltajakyselyn A1- ja A2 kielten toiveet
- Koulujen johtokuntien lausunnot

Tiedoksi